

SA LETA TE PAULA KOARI NA TIE PA EPISASI

Sa Vinabakala

Sa leta te Paula hie si ta garunu la koari na tie pa Episasi. Sa nati guguana sa leta hie si pude tozia sa hiniva te Tamasa pa korapa Zisu Karisito, pude ta hena varigarae sari doduru kinurikuri pa Manauru meke pa pepeso, koe Zisu Karisito sa batuna (1:10). Meke koari na tinaena sa leta hie si tepa sisigiti Paula sari na tie te Tamasa, pude koa soto koasa hiniva te Tamasa koe Karisito. Hiva ni Tamasa sari doduru tie; sari na tie Ziu^d, meke sari na tie Zenitailo^d pude koa keke koe Karisito.

Pa kukuruna kekenu sa leta hie si vivinei nia sa sa guguana sa tinoa keke. Tozia sa sa sirana gua meke vizati Tamasa sari Nana tie, meke sa dia tinaleosae, na tinarupaha koari na dia sinea koe Zisu Karisito sa Tuna. Tozia tugo sa sapu sa tinagona sa Maqomaqo Hope sina vina sosodena sapu kaqu vagia gita sa vina tatara lavata te Tamasa. Pa kukuruna vina rua koasa leta, si sovuti sa sari na tie, pude toa pa sirana na hahanana sapu boka vata dogoro nia, sapu koa keke koe Karisito si arini.

Koari kaiqa vina padapadae si va bakalia Paula sa kinoa keke tadina tie te Tamasa koe Karisito. Tozia sa sapu sa ekelesia si guana keke tini meke Karisito si na batuna, meke gua tugo sapu sa ekelesia si guana keke vetu, meke Zisu si na sinokiraena. Meke tozia sa sapu sa ekelesia si

guana keke barikaleqe, meke sa palabatuna si e Karisito. Vivinei nia tugo sa sa tataru variharupi te Tamasa koa gita pa korapana e Zisu Karisito. Doduru ginuguadi ri nada tinoa koe Karisito si ta dogoro pa korapana sa Nana tataru, na minate pa korosi, na tinaleosaeda, na tataru variharupi, meke na tinonoto.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Leta

Sa zinama kekenu. Hinia 1:1-2

Karisito meke sa ekelesia. Hinia 1:3 kamo hinia 3:21

Sa tinoa vaqura koe Karisito. Hinia 4:1 kamo hinia 6:20

Sari na zinama tataru vina betobeto. Hinia 6:21-24

Zinama Tuketukele

¹ Arau Paula, sa apositolo ta garunuqu koe Zisu Karisito pa hiniva te Tamasa. Garunu atu nia rau sa leta hie koa gamu na tie te Tamasa pa Episasi, gamu pu ta ronua mia pa mia rinañerane koe Zisu Karisito.*

² Mani koa koa gamu sa tataru lopu ta nana kamona, meke sa binule te Tamasa sa Tamada, meke sa Bañara Zisu Karisito.

Sa Tinamanae Maqomaqo koe Karisito

³ Mani tavahesi sa Tamasa, sa Tamana sa nada Bañara e Zisu Karisito! Ura koasa nada tinoa keke koe Karisito, si ponini gita Tamasa sari doduru Nana tinamanae maqomaqo koasa tinoa Mañauru. ⁴ Ura ele vizata gita tu Tamasa, sipu lopu ele ta kuri tu sa kasia popoa, pude tanisa si gita pa korapa nada tinoa keke koe Karisito,

---

* 1:1 TTA 18:19-21, 19:1

meke pude da koa madi na loke tinazutuda pa kenuna Sa si gita.

Ura koasa Nana tataru, ⁵ si ele vizatia tu Tamasa sapu pa korapana e Zisu Karisito si kaqu ta evañae na tuna Tamasa si gita, asa sa Nana hiniva sapu qetu nia Sa. ⁶ Mada vahesia sa Tamasa koa gua koasa tataru variharupi marilaena pu poni mokani gita Sa koasa Tuna ta tataruena. ⁷ Koe Zisu, meke koasa eharana Sa pa Nana minate, si vagia gita sa tinarupaha, sapu sa tinaleosaedi ri nada sinea. Ke lopu boka ta nana kamo sa Nana tataru variharupi sa Tamasa,* ⁸ sapu poni moka va sokuni gita Sa!

⁹⁻¹⁰ Sa hiniva golomona te Tamasa, si kaqu va gorevura ia Sa pa toতোসো garona, pude ta varigarae sari doduru vina podaka pa manauru meke pa pepeso, somanae koe Karisito, sa Batuna. Ele vata dogoro nia Tamasa sa Nana hiniva golomona hie koari doduru Nana tinumatumae na ginilagilana lohina, meke vata gilana nia Sa koa gita, sapu ele ta hivaena koa Sa, meke ta evañā vura koe Karisito.

¹¹ Doduru gua pu hiva nia sa Tamasa, si taveti Sa pa Nana hiniva na vinizata. Meke ele vizata gita Tamasa si gita pude Nana tie soti pa kineke koe Karisito, sina koa gua koasa Nana hiniva soti, sapu vizata vekoa Sa pa pinodalaena. ¹² Gua asa, ke gami pu ele rane kekenua se Karisito si mami vahesia sa Nana linavata.

¹³ Meke gamu tugo si ta evañae na Nana tie soti pa inavosona sa tinarae hinokara, sapu sa Inavoso Leana sapu ta harupu nia gamu. Totoso

---

* **1:7** Kol 1:14

va hinokaria gamu se Karisito, si bakala sapu ele tanisa Tamasa tugo si gamu, pa tinagona sa Maqomaqo Hope sapu ele va tatara nia Sa. ¹⁴ Koasa tinagona sa Maqomaqo Hope si boka gilana valeania gita sapu kote vagia gita gua sapu ele va tatara nia Tamasa koari Nana tie, meke sa Maqomaqo Hope tugo si va sosodea koa gita sapu kote ponía Tamasa sa Nana tinarupaha koarini pu tanisa. Mani tavahesi sa Nana linavata!

Sa Vinaravara te Paula

¹⁵ Koa gua koasa tinavete te Tamasa pa mia tinoa, meke sa mia rinañerane koe Zisu sa Bañara sapu avoso nia rau, meke sa mia tataru koari doduru tie te Tamasa, ¹⁶ si lopu hite makudo zama leana ni gamu rau koe Tamasa. Meke hoke varavara ni gamu rau, ¹⁷ meke hoke tepa ia rau sa Tamasa tanisa nada Bañara Zisu Karisito, sa Tamada lavata, pude tokani gamu koasa Maqomaqo Hope, pude va gilae gamu meke va dogoroni gamu sa guguana sa Tamasa hinokara, pude mi gilana valeania si Asa. ¹⁸ Tepa ia tugo rau pude tava bakala pa bulomia, pude gilana valeania gamu sa doduruna gua sapu kaqu vagia gamu koasa mia sinomana koe Karisito. Asa tugo si tioko ni gamu sa Tamasa, pude mi vagi sari na tinagotago marilaedi na tinamanae tava tataradi koari na tie pu va hinokara. ¹⁹ Meke pude mi gilania tugo sapu ñinira hola sa Nana ñinirañira pude tokani gita si gita pu va hinokara. Sa ñinirañira hie sapu tavetavete nia Sa pa korapada gita, si kekenoño puta gua tugo sa ñinirañira lavata Tanisa, ²⁰ sapu tavetavete nia

Tamasa pude va toa pulea se Karisito pa minate, meke va habotia Sa pa kali mataona sa Nana habohabotuana Baṅara pa Maṅauru.* 21 Ponia nīniraṅira Tamasa se Karisito pude baṅara ni sari doduru tie na maqomaqo pu tago nīniraṅira leadi na kaleadi pa maṅauru meke pepeso. Sa pozapoza sapu tagoa Sa si noma hola ni sari doduru pozapoza, koasa kasia popoa kamahire, meke gua tugo ninae rane. 22 Ponia nīniraṅira Tamasa se Karisito, pude Baṅara ni sari doduru tiṅitona pu vekoi Sa pa kauru nenena Karisito, meke vata evaṅae nia ṅati Baṅara Sa si Asa sapu sa Batuna sa ekelesia.** 23 Sa ekelesia sina tinina e Karisito, meke Asa telena si va garogaroa si asa, meke sari doduru vina podaka pa maṅauru meke pa pepeso gua sapu goto pa hiniva te Tamasa.

2

Pa Minate meke Kamoa pa Tinoa

¹ Visoroi hire si mate sari maqomaqo mia, sina lopu va tabea gamu sa Tamasa, meke koa pa sinea si gamu.* ² Pa toso sana si luli gamu sari na hahanana kaleadi tana kasia popoa, meke va tabea gamu sa baṅaradi* rina nīniraṅira maqomaqo kaleadi pa galegaleane. Sa maqomaqo kaleana hie si korapa lalae ni sa sari na tie pu lopu va tabea sa Tamasa. ³ Hinokara sapu gita doduru visoroihe si kekeṅoṅo gua tugo arini pu

---

* 1:20 Sam 110:1 * 1:22 Sam 8:6 * 1:22 Kol 1:18 * 2:1 Kol 2:13 * 2:2 Sa baṅara hie si e Setani. Mi doṅo la pa Mk 3:22 meke Zn 12:31.

luli sari na hiniva kaleadi tana sinea pa tini. Taveti mo gita gua sapu goto, meke sapu hiva ni rina tinida na nada binalabala soti. Koari na nada hahanana gua hire, si lopu votikaeda koari doduru tie pule si gita, ke bakala valeana sapu kaqu tava kilasa si gita koasa binugoro te Tamasa.

⁴ Ba sa Nana tataru lavata, meke sa Nana tataru variva taleosae koa gita si marilaena hola. ⁵ Ke sipu mate tu sari na maqomaqoda totoso lopu va tabea gita sa Tamasa, si va toa gita Sa koe Karisito. Ke pa tataru variharupi mo te Tamasa si ta harupu si gita. ⁶ Koasa nada tinoa keke koe Zisu Karisito, si va toa turaṅaeni gita Tamasa koe Zisu si gita, meke ele va habotu turaṅaeni gita Sa koe Karisito pa Maṅauru. ⁷ Tavetia Sa si guahe, pude ni vata gilana nia vugo repere koari doduru sinage sa Nana tataru variharupi sapu lopu ta ṅana kamona; asa sa tataru sapu va dogoroni gita Sa koe Zisu Karisito. ⁸ Ura koasa tataru variharupi mo te Tamasa, si ta harupu si gamu pa korapa rinanerane, meke sa tinaharupu si lopu mia tinavete telemia, ba na vinariponi mo te Tamasa. ⁹ Ke loke tie si boka vahesi pule nia, sina lopu mae gua pa mia tinavete soti si asa. ¹⁰ Ele harupu gita Tamasa si gita, pude pa nada tinoa keke koe Zisu Karisito si mada koa varitokae, koari doduru tinavete leadi pu ele va nama veko ponini gita Sa.

Kinoa Keke Koe Karisito

¹¹ Gamu na tie Zenitailo^d, sapu ta pozae “Na tie lopu ta magu mia^d” koari na tie Ziu^d, pu poza puleni na tie ta magudi^d sapu gua ta tavete

pa tinidia; mamu balabala pulea gua sapu ta evaṅa koa gamu pukerane. ¹² Pa toতোসা sana si lopu hite gilania gamu sapu esei se Karisito. Ura lopu na tie ta vizata mia koe Tamasa si gamu, ba na votiki tie tu si gamu. Lopu somana nia gamu sa vinariva egoi sapu natina mae gua koasa vina tatara te Tamasa koari Nana tie. Meke pa mia kinokoa si lopu hite rovea gamu sapu kote vagia gamu si keketona leana, sapu kote ta evaṅa koa gamu, sina lopu gilania gamu sa Tamasa hinokara. ¹³ Ba koasa mia tinoa keke koe Zisu Karisito kamahire, si ele tava tata mae koe Tamasa si gamu, koasa eharana Karisito. ¹⁴ Ura e Karisito mo sa nada binule, sapu vata evaṅae ni keke tieda mo si gita, sapu gami na tie Ziu meke gamu na tie Zenitailo. Huaria Sa pa tinina soti sa goba tanisa vinari kanai sapu vari paqahani gita. ¹⁵ Meke pa Nana minate si va betoa Sa sa Tinarae te Mosese, meke sari na tinarae sapu gua kaqu taveti, babe lopu taveti. Tavetia Sa sapu guahe, pude va keke i sari karua puku tie koa Sa, pude koa bule.* ¹⁶ Koasa minate mo te Karisito pa korosi, si tava beto sa vinari kanai pa vari korapada gita, gami na tie Ziu, meke gamu na tie Zenitailo. Ke koasa Nana minate si va keke gita Sa pa nada rinaṅeraṅe koa Sa, pude koa keke tinida mo, meke turana pule maeni gita koe Tamasa.* ¹⁷ Ke mae tarae nia Karisito sa inavosona sa binule koari doduru tie, koa gamu na tie Zenitailo, pu lopu tata koe Tamasa, meke koa gami na tie Ziu, pu tata koa Sa.* ¹⁸ Meke pa

---

* **2:15** Kol 2:14   * **2:16** Kol 1:20   * **2:17** Ais 57:19

korapana mo e Karisito, si vahesia gita sa Tamasa sa Tamada pa keke Maqomaqo.

¹⁹ Ke gua asa, si lopu na tie karovo mia babe votikaemia si gamu na tie Zenitailo kamahire; ba gamu meke gami na tie te Tamasa si keke butubutu mo, meke koa pa Nana tatamana ranerane si gita. ²⁰ Meke kekeṅoṅo na vetu sapu kuria sa Tamasa si gita. Karisito si guana patu arilaena hola sapu veko kenua Tamasa. Sari na apositolo na poropita si kekeṅoṅo gua rina patu pu tava hake la, meke gamu si gua tugo rina patu pu ta vari hakei tomo la. ²¹ Karisito si vari sotoni gamu na varigarani gamu koasa ekelesia, kekeṅoṅo gua rina patu pu ta vari hakei meke tava hokoto sa vetu pude ta evanae guana Zelepade hopena tanisa Banara. ²² Gua asa, ke koe Karisito si ta varigarae la si gamu koari na tie Ziu, pude na vasina pu koa sa Maqomaqona Tamasa.

3

Sa Tinavete te Paula Koari na Tie Zenitailo

¹ Sina koa gua koasa tinavete asa, sapu va keke i Tamasa sari na tie Ziu meke na tie Zenitailo, si varavara la si arau, Paula, koe Tamasa. Arau si na tie ta pusiqu te Zisu Karisito, sina nabulu nia rau si Asa pa vinaleana mia gamu na tie Zenitailo. ² Hinokara sapu ele avoso nia gamu, sapu pa Nana tataru variharupi sa Tamasa, si poni nau Sa sa tinavete hie, pude tokani gamu. ³ Ele va gilana nia Tamasa koa rau sa Nana hiniva tomena, sapu gua ele kubere atu nia rau koa gamu. ⁴ Meke be tiroa gamu sapu gua ele

kubere atu nia rau, si kote boka va nonoga ia mo gamu sapu gua gilania rau, koasa hiniva tomena te Tamasa pu va vura ia e Karisito.* ⁵ Koari na sinage pukerane si lopu ta tozi nia rina tie sa hiniva tomena hie, ba kamahire si va vura ia Tamasa koasa Maqomaqo Hope, koari Nana apositolo^d meke na poropita^d madidi. ⁶ Gua sapu ta tomena visoroihe si gua mo he: Koasa vina hinokarana sa Inavoso Leana, si gamu na tie Zenitailo, si somana tagoi sari na minana te Tamasa koa gami na tie Ziu. Koa varigara tugo si gamu koa gami na tie Ziu pa keke tini, meke somana tagoa gamu sa vina tatara sapu tavetia Tamasa pa korapana Zisu Karisito.

⁷ Koasa Nana tataru variharupi pa korapa Nana ninirañira pa qua tinoa, si poni nau Tamasa sa tinavete hie, pude tozi vura nia sa Inavoso Leana. ⁸ Na tie mumudi hokara si rau koari na tie te Tamasa; ba pa Nana tataru si poni nau Tamasa sa tinavete hie, pude tozia koari na tie Zenitailo sa inavoso marilaena hola koasa guguana e Karisito, sapu lopu boka ta nana kamo, ⁹ meke pude va gilana nia koari doduru tie gua pude tava vura sa hiniva tomena te Tamasa. Asa tugo sa Tamasa sapu tavetedi sari doduru likakalae, sapu lopu vata gilana nia sa Nana hiniva tomena koari na totošo pu ele hola. ¹⁰ Ba sa Nana hiniva kamahire pa korapana sa tinoa tanisa ekelesia, si pude vata gilana nia sa Nana ginilagilana lavata, na lohina, koari na maqomaqo, na nati hiniva pu tago ninirañira pa galegalarane meke pa mañauru. ¹¹ Evañia

---

* **3:4** Kol 1:26-27

Tamasa sa kinoa keke koari na tie Ziu meke na tie Zenitailo, gua sapu goto koasa Nana hiniva pa pinodalaena, meke va gorevura ia Sa koe Zisu Karisito sa nada Baṅara. ¹² Meke pa nada kinoa keke koa Sa, pa korapa nada rinaṅeraṅe, si koa varane meke lopu matagutu si gita pa nada vinaravara, pude la pa kenuna sa Tamasa. ¹³ Ke tepa gamu rau, pude mi lopu malohoro pa mia rinaṅeraṅe, sipu avoso ni gamu sari na qua tinasuna pa vetu varipusi. Sari na qua tinasuna, si pude na tinokae na vina lavata mia gamu.

Sa Tataru te Karisito

¹⁴ Sina koa gua koasa tinavete, sapu va kekei Tamasa sari na tie Ziu meke na tie Zenitailo, si varavara la koe Tamasa si rau. ¹⁵ Koa Sa si vagia ri doduru tatamana ranerane, pa Maṅauru meke pa pepeso sa pozadia hinokara sapu na “Tie te Karisito” si arini. ¹⁶ Tepa ia rau sa Tamasa, pude va nṅira gamu koa sa nṅiraṅira tanisa Maqomaqo Hope pa korapa mia tinoa maqomaqo, meke sa nṅiraṅira asa si mae guana koasa Nana minana marilaena hola. ¹⁷ Ke koa gua koa sa mia rinaṅeraṅe, si mi gilania sapu se Karisito si koa pa korapa bulomia, meke tepa ia rau sa Tamasa pude sa tataru si na natidi ri doduru mia tinavete, ¹⁸ pude boka gilana valeania gamu meke sari doduru tie te Tamasa sa labena, na gelena, na ululuna, meke sa lohina gua sa tataru te Karisito. ¹⁹ Uve, mi gilania gamu sa Nana tataru sapu holani doduru ginilagilana; meke pa ginilagilanana sa Nana tataru si kote boka keha luli valeania gamu sa tinoa soti te Tamasa.

²⁰ Ego, mani tavahesi sa Tamasa, koa gua koasa Nana n̄niraṅira sapu tavetavete pa korapada gita, meke boka taveti Sa sapu soku hola ni sari doduru gua pu tepa i na balabala i gita.

²¹ Mani tavahesi sa Tamasa koa gita pa korapana sa ekelesia pa nada kinoa keke koe Zisu Karisito, koari doduru sinage, ninae rane ka rane, Emeni.

4

Sa Kinoa Keke Koe Karisito

¹ Arau si na tie ta pusiḡu, sina nabulu nia rau sa Baṅara. Ke tepa sisigiti gamu rau si gamu pu ta tioko koe Tamasa, pude mi enea sa siraṅa sapu ḡetu nia Sa, koasa padana sa Nana hiniva. ² Mi koa va pepekae, noṅo, mamu variva taleosae pa tataru. Mi vata dogoro nia sa mia tataru koari hopehopeke tie.* ³ Sa Maḡomaḡona Tamasa si ponini gamu sa binule sapu pusi varigarani gamu, ke mi podeke sisigitia pude kopu nia sa tinoa keke hie. ⁴ Keke mo sa tini, meke keke mo sa Maḡomaḡo Hope, meke keke mo sapu raṅea gamu pude vagia toso ta tioko si gamu pa mia kinoa koe Karisito. ⁵ Keke mo sa Baṅara sapu e Zisu Karisito, keke mo sa rinaṅerane, meke keke mo sa pinapitaiso, ⁶ keke mo sa Tamasa sa Tamada gita doduru; Asa sapu baṅara ni sari doduru, meke tavetavete ni sari doduru, meke koa somanae koari doduru. ⁷ Koasa Nana tataru variharupi e Karisito koa gita, si hopeke ta poni vinariponi si gita. ⁸ Gua asa ke zama sa Kinubekubere Hope:

“Totoso sage la pa vasina ululuna hola si Asa,

---

* **4:2** Kol 3:12-13

si turani Sa sari kobi tie ta raovodi^d,
meke poni vinariponi Sa sari na tie,” gua.*

⁹ Ego, na sa sapu “sage la” gunia sa? Sapu gunia sa si guahe, kekenu si gore la pa popoa pepeso.

¹⁰ Ke Asa sapu gore mae, si Asa tugo sapu sage la panaulu pa Manauru, pude koa pa doduru vasina si Asa. ¹¹ Meke Asa tugo poni vinariponi sari na tie, pude kaiqa sina apositolo, kaiqa na poropita, kaiqa na tie tarae nia sa Inavoso Leana koari na tie pu lopu ele va hinokara, kaiqa na minisita, meke kaiqa pule si na titisa.

¹² Pude va ninirai sari na tie te Tamasa, pude va namanana meke tavetia sa tinavete tana ekelesia, pude nabulu ni sari na tie pa tinina e Karisito, ¹³ osolae koa pa keke rinañerane mo si gita doduru, meke pa nada ginilagilanana sa Tuna Tamasa, si kote na tie komihada valeana si gita, kamoā sa padana sa tinoa te Karisito.

¹⁴ Meke lopu kote koa hola guana koburu si gita, sapu ta turana koari na vina tumatumae tadi na tie kokohadi, pu hoke turana va sea i sari sokudi, koari na dia tinavete sekesekei pu va podoi mo rini, sapu guana vaka hite pu ta hena limilamae koari na ololobagea, babe paleke lamae nia na givusu. ¹⁵ Ba mada tozi vura nia gita sa hinokara pa korapa maqomaqo tataru, meke koari doduru hahanana leadi si mada toa sage si gita koe Karisito, sapu sa Batuna sa ekelesia. ¹⁶ Koa Sa si ta varihodae valeana, na soto va nabu sari doduru votivotiki kukukuru tini, meke tavetavete varigara valeana sari doduru. Kekenono gua tugo sari na tie pu

---

* 4:8 Sam 68:18

koa keke koe Karisito si kote boka tava ninira pule, meke noma sage si arini pa tataru.*

Sa Tinoa Vaqura Koe Karisito

¹⁷ Pa korapa niniranira tanisa Banara, si va balau gamu rau; pude mi lopu koa hola gua rina tie huporo pu lopu lulia sapu gua hiva nia sa Tamasa, meke loke laedi sari na dia binalabala.

¹⁸ Sari na dia ginilagilana si koa seu koe Tamasa pa hinuporo, meke lopu hiva nia rini sa tinoa vaqura sapu poni nia Tamasa koari na tie, sina pupuhu hola meke korodia pude va avoso si arini. ¹⁹ Loke hite vasi dia kinurekure hokara, ba vala puleni si arini koari na hahanana kaleadi, meke doduru sapu boni, si ehaka sisigiti ni rini.

²⁰ Ba lopu gua tu asa si tava tumatumae nia gamu koasa guguana e Karisito! ²¹ Ele avoso nia mia tu gamu sa guguana e Zisu Karisito, meke koasa mia linulina Sa, si ele tava tumatumae nia tu gamu sa hinokara. ²² Ele tava tumatumae nia tu gamu si pude mi luara pania sa mia tinoa koana. Sa tinoa sapu turana va sea gamu pa kinaleana koari na inoko'okoro seadi.* ²³ Madi tava vaqura zonazona sari bulomia meke sari na mia binalabala. ²⁴ Mi tagoa sa tinoa vaqurana, sapu sa kinehana soti sa Tamasa, mi vata dogoro nia sa tinoa hinokara, sapu tonotona meke madina.*

²⁵ Mi lopu kokoha! Hopeke tie si mani zama pa hinokara koasa turanana, sina na kukuruna mo sa tinina Karisito si gita doduru.* ²⁶ Be bugoro

---

* **4:16** Kol 2:19   * **4:22** Kol 3:9   * **4:24** Kol 3:10; Zen 1:26

* **4:25** Zak 8:16

si goi, si mu lopu hoqa pa sinea, mamu lopu va kamo nia lodu rimata sa mua binugoro.* ²⁷ Mu lopu va malumu hokaria se Setani, sapu ta pozae sa Devolo, pude va hoqa igo.

²⁸ Sa tie pu hoke hikohiko si mani beto hiko, ba mani tavetavete valeana pude boka ari nana, meke toka ni saripu loke gedi. ²⁹ Mi lopu zama ni sari na zinama pu hoke boka va kaleani sari na tie, ba mi tale zama ni sari na zinama pu boka toka ni si arini. Sari na zinama pu garo pude boka va niñirai, meke toka ni sarini pu avosigo. ³⁰ Mi lopu va talotania sa Maqomaqo Hope te Tamasa. Ura sa Maqomaqo asa sapu pa korapa mia si na tinokoro veko sapu tanisa Tamasa tugo si gamu, meke Asa si va sosodea koa gamu sapu te Tamasa si gamu osolae kamo sa ranena sa mia tinarupaha. ³¹ Ke mi luara pani sari na mia kinonokono, na tinañaziri, na binugoro, meke sari doduru binalabala nonovala, mi lopu vari velavela i pa vinaripera, meke lopu vari zama va kaleani. ³² Ba doduru toso si mi koa vari tatarue, na variva tukana, meke variva taleosae, gua tugo sapu taleosoni gamu Tamasa pa korapana Karisito.*

5

Toa pa Korapana sa Kalalasa

¹ Na koburu ta tatarue mia hola koe Tamasa si gamu, ke mi podekia lulia sa kinehana Sa. ² Mi koa vari tatarue pa mia tinoa, gua sapu tataruni gita Karisito, meke mate paeni gita Sa,

---

* **4:26** Sam 4:4   * **4:32** Kol 3:13

guana vinariponi na vinukivukihi humaņa lea, sapu qetu nia Tamasa.*

³ Ke loke mia vasi inokoro sea, lopu na vinari riqihi, na hahanana boni, na pinuhi, na gua, sina na tie madi mia te Tamasa si gamu. ⁴ Meke lopu garo tugo koa gamu sari na zinama rarate, na zinama pekipekidi, na vina sisire kaleadi; ba mi zama leana koe Tamasa koari Nana tinavete leadi koa gamu. ⁵ Mi gilana valeania sapu sa tie pu hoke tavetavete va sea lamo pa vinari riqihi, na binoni, meke inoko'okoro sea sapu kekenoņo guana vinahesi beku, si lopu kote vagia sa nana hinia pa Butubutu Binaņara te Karisito meke te Tamasa.

⁶ Mi kopu nia pude loke tie sekesekeini gamu koari na zinama kokohadi, sina koa gua mo koari na sinea gua hire, si kote va raza mae ia Tamasa sa Nana tinaņaziri koa rini pu lopu va tabea si Asa. ⁷ Ke mi lopu galagala hokara ni sari na tie gugua arini. ⁸ Visoroihe si na tie huporo tugo si gamu, ba kamahire si na tie te Tamasa pu koa pa kalalasa, ke mi koa gua rina koburu tanisa kalalasa. ⁹ Sina sari doduru hahanana leadi, na toņotodi, na hinokaradi, si na vuana sa kalalasa pa tinoa tie. ¹⁰ Mi podekia pude tumae nia gua sapu variva qetu koasa Baņara. ¹¹ Mi lopu somana taveti sari na tinavete huporodi meke loke laedi, ba mi tozi vura lani tu sapu sea si arini. ¹² Ura variva kurekure hola, pude vivinei ni sari na hahanana pu tavete tomei rina tie. ¹³ Meke pana ta dogoro pa kalalasa sari doduru tinavete, si kote ta gilana sari na uguadi

---

* 5:2 Ekd 29:18; Sam 40:6

hinokara. ¹⁴ Na kalalasa mo si boka va bakala valeani sari doduru tiñitona. Gua asa ke ta zamae si guahe:

“Mu vanunu, agoi pu korapa puta,
mamu turu pule pa minate,

meke kaqu kalalasa atu igo e Karisito,” gua.

¹⁵ Ke mi kopu totoko ni sari na mia tinoa, gua rina tie gilaedi lopu gugua ari tie duduvilidi.

¹⁶ Mi haloi sari na totošo pu boka vagi gamu pude tozia sa Inavoso Leana, sina kaleadi sari na rane hire.* ¹⁷ Mi lopu va duviduvilae, ba mi podekia pude gilania sapu gua hivani gamu sa Bañara pude tavetia.

¹⁸ Mi lopu napo sisigiti vaeni sapu kote va kaleana gamu, ba mi ta sinie nia sa Maqomaqo Hope. ¹⁹ Mi vari vivinei ni sari na Sam, na kinera vinahesi, meke na kinera hopedi. Mi kera vahesia sa Bañara pa korapa bulomia.* ²⁰ Koari doduru totošo si mi zama leana lani koe Tamasa sa Tamada, pa korapa pozana sa nada Bañara e Zisu Karisito, sari doduru gua pu ta evana.

Sari Barikaleqe meke Palabatu

²¹ Mi koa variva tabei si gamu doduru, sina pamaña nia gamu se Karisito.

²² Ego, gamu na barikaleqe si mi va tabei sari mia palabatu, gua sapu va tabea gamu sa Bañara.* ²³ Ura sa palabatu si na batuna sa nana barikaleqe, kekeñoño gua sapu Karisito si na Batuna sa ekelesia. Asa tugo sa Hinarupu tanisa ekelesia sapu sa tinina. ²⁴ Gua asa, ke mi koa

---

* **5:16** Kol 4:5   * **5:19** Kol 3:16-17   * **5:22** Kol 3:18; 1 Pit 3:1

va tabei gamu na barikaleqe sari na loamia pa doduru tinitona, kekenono gua puta tugo sapu va tabea sa ekelesia se Karisito.

²⁵ Gamu na palabatu, si mi tataru ni sari na mia barikaleqe, gua sapu tataru nia Karisito sa ekelesia, meke mate paenia Sa si asa.* ²⁶ Kekenono gua sapu tava via si gita pa kolo, si gua tugo sapu va via ia Tamasa sa ekelesia koari Nana zinama. ²⁷ Mate si Asa pude vagi pule nia sa ekelesia, guana Nana barikaleqe tolavaena hola; viana, tonotona, loke bonina, loke vizirina, meke loke sineana. ²⁸ Mani tataru nia sa palabatu sa nana barikaleqe, kekenono puta gua sapu tataru gunia sa sa tinina soti. Asa sapu tataru nia sa nana barikaleqe, si tataru pule nia tugo telena. ²⁹ Ura loke tie si kukiti nia sa tinina soti, ba hoke ponina na kopu nia sa si asa; kekenono puta sapu kopu gunia Zisu sa ekelesia, ³⁰ sina gita mo sari kukuru Tinina Sa. ³¹ Gua sapu zama nia sa Kinubekubere Hope sapu guahe: “Koasa ginugua asa si kote luaria sa koreo sa tamana meke sa tinana, meke koa keke koa sa nana barikaleqe, meke koa keke tinidia sari karua,” gua.* ³² Koa nana sa ginugua hinokara meke lohina sapu gunia sa Kinubekubere Hope asa, meke gilania rau sapu e Karisito meke sa ekelesia si gunia sa. ³³ Ba soto atu gua tugo koa gamu si asa, sapu hopeke palabatu si mani tataru nia sa nana barikaleqe, gua sapu tataru pule nia telena si asa; meke hopeke barikaleqe si mani pamaña nia sa nana palabatu.

---

* **5:25** Kol 3:19; 1 Pit 3:7   * **5:31** Zen 2:24

6

Sari na Koburu meke Tiatamadia

¹ Gamu na koburu, si mi va tabei sari na tiatamamia, koasa mia linulina sa Baṅara, sina asa tugo si toṅoto pude tavetia gamu.* ² “Mu va lavatia sa tamamu meke sa tinamu,” asa tugo sa tinarae kekenu sapu koa ia na vina tatara sapu guahe:.* ³ “Pude leana sa mua kinokoa, meke kote toa va gelenae pa popoa pepeso si goi,” gua.

⁴ Gamu na tiatamadia rina koburu, mi lopu va bubugori sari mia koburu, ba mi turana sage ni meke va toṅoti si arini pa korapa vina tumatumae tanisa Baṅara.*

Sari na Pinausu meke sari Dia Palabatu

⁵ Gamu na pinausu*, mi va tabei sari na mia palabatu pa korapa mia pinamaṅa na minatagutu. Mi tavete va hinokaria si hie pa korapa bulomia, kekenoṅo guana tavete la nia gamu si asa koe Karisito.* ⁶ Lopu tale pa toṅoto kopu totokoni gamu mo arini, pude va qetui mo si arini, gua. Ba sina koa guana pinausu te Karisito si gamu, ke mi tavetia sapu gua hiva nia sa Tamasa, pa doduru bulomia. ⁷ Mi tavetavete qetuqetu guana sapu nabulu nia gamu se Zisu sa Baṅara, meke lopu tale koari na mia palabatu mo. ⁸ Sina gilania mia sapu kote hopeke pia gamu sa Baṅara si gamu koari na tinavete leadi

* **6:1** Kol 3:20   * **6:2** Ekd 20:12; Diut 5:16   * **6:4** Kol 3:21

* **6:5** Sari na pinausu pukerane tadi na tie si ta holudi pude na tinagotago tanisa tie pu holuna.   * **6:5** Kol 3:22-25

pu taveti gamu, be na pinausu, babe lopu na pinausu si gamu.

⁹ Gamu na palabatu si mi vata dogoro nia tugo sa hahanana leana koari na mia pinausu, meke lopu va mataguti. Mamu gilania sapu agoi, meke sari na mua pinausu si tanisa Baṅara mo pa Maṅauru, sapu lopu hoke toka kale nia si keke tie pa vinaripitui.*

Sari Doduru Poko Varipera te Tamasa

¹⁰ Ego, vina betobeto si mi koa va n̄inira koasa mia sinoto koasa Baṅara, meke koa sa Nana n̄iniraṅira lavata. ¹¹ Mi va sagei sari doduru poko varipera saripu ponini gamu sa Tamasa, pude mi turu va n̄inira meke varipera koari na tinoketoke sekesekeidi tanisa Devolo sapu se Setani. ¹² Sina lopu varipera la pa tie si gita, ba koari soku tomate kaleadi na n̄iniradi pa galegalearane meke pa maṅauru, sari na binalabala huporodi, meke sari na n̄iniraṅira kaleadi, meke sari na tomate kaleadi pu vahesi rina tie koari na rane kaleadi hire. ¹³ Ke mi va sage betoi sari na poko varipera te Tamasa, meke be pana raza mae sa kinaleana, si lopu kaqu boka va rizu gamu sa kana si gamu; meke sipu ele tavete betoi gamu sari doduru gua pu bokai gamu, si kaqu turu hola pa minataqara si gamu.

¹⁴ Ke sipu ele va sage betoi gamu sari na poko varipera, si mi turu va nabu. Mi dokoho nia sa hinokara, mi va sagea sa poko raqaraqa tana tinonoto.* ¹⁵ Mi va namanama pude tozia sa

---

* **6:9** Diut 10:17; Kol 3:25, 4:1   * **6:14** Ais 11:5, 59:17

Inavoso Leana tanisa binule, kekenoño guana va sagei sari na mia sadolo.* 16 Pa doduru totošo si mi paleki sari na mia lave rinanerane, pude boka kasi pani gamu sari na tupi hurunudi pu gona ni e Setani, sapu sa natina sa kinaleana. 17 Mi va hakea sa toropae varipera tanisa tinaharupu, mamu vagia sa magu varipera tanisa Maqomaqo Hope, sapu sa zinama te Tamasa.* 18 Mi varavara doduru totošo pa tinuraña tanisa Maqomaqo Hope, meke pa doduru mia vinaravara, si mi tepa sa tinokae te Tamasa. Pa ginugua asa, si mi koa va namanama, mamu lopu makudo varavara toka ni sari doduru tie te Tamasa. 19 Mi varavara toka nau tugo, pude boka poni nau Tamasa gua sapu kaqu zama nia rau, meke pana zama rau, si boka tozi va mataqara nia rau sa Inavoso Leana sapu lopu ta gilana koari na rane la hiroi. 20 Ta garunu si rau koe Karisito pude tozia sa Nana inavoso, meke kamahire si koa pa vetu varipusi. Ke mi tepa ia sa Tamasa, pude toka nau, pude maqu zama va mataqara nia rau sa Inavoso Leana, gua sapu garoqu tugo pude tavetia.

Sari na Zinama Tataru Vina Betobeto

21 E Tikikasi, sa tasida ta tataruena, meke na nabulu ta ronuenta pa tinavete tanisa Banara, asa kote vivineini gamu sari doduru inavosoqu rau, pude boka gilani gamu gua sapu korapa evani rau.** 22 Gua asa ke garunu atu nia rau koa gamu si asa, pude vivinei ni koa gamu

---

* 6:15 Ais 52:7   * 6:17 Ais 59:17   * 6:21 TTA 20:4; 2 Tim 4:12   * 6:21 Kol 4:7-8

sari doduru inavoso mami gami, meke pude va ninirai sari bulomia.

²³ Sa Tamasa sa Tamada, meke sa Baṅara Zisu Karisito, si mani vatua koa gamu doduru tamatasi koe Karisito sa binule, sa tataru, meke sa rinaṅerane. ²⁴ Mani koa koa gamu doduru sa tataru variharupi te Tamasa, koa gamu pu tataru nia sa nada Baṅara Zisu Karisito koasa tataru toa holana.

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5